

AKTUÁLNĚ

Z bezdomovců poplatníky

Radka Chromovská

Staráme se o bezdomovce, aby v zimě nemrzli a netrpěli hladem, anebo tak za své daně jenom „vyrobíme“ flákače? Maďar Lázsló Sümegh má jasno. Při své práci streetworkera už viděl dost na to, aby mohl říct: „Tehle systém sociální pomoci nefunguje!“

Malá místnost. Výkresy na zdech, nástěnka s obrázky a kolážemi, akvário pro rybičky, klec s králíkem. Křečci a morče. „Mořské prasátko – tak se říká morčeti v Maďarsku,“ říká Maďar Lázsló Sümegh. „Když jsem o něm mluvil, tak ty naše děti z ulice říkaly: No jasně, mořské prasátko, to známe. A potom, co jsem ho přinesl, se ukázalo,

že nikdo nevěděl, o kterém zvířeti vlastně byla řeč,“ chechtá se Lázsló. Jeho „děti“ z ulice jsou trochu zvláštní parta dvacetiletých lidí. Je jich tu dnes zhruba deset – někdo klohní vedle v kuchyňce, jiný lelkuje, ale valná většina osazenstva sedí u stolů téhle ne právě typické pracovní dílny a kmitá. Montují propisky s logem Projekt šance. A šance to vážně je. Tyhle tužky totiž

pomáhají bezprizorním „dětem“, dnes už téměř dospělým, nastartovat nový život. A snad by měl být lepší, než jaký vedly předtím.

PODPORUJEME FLÁKAČE

Práci Lázsló propaguje. „Nic nedělat je blbost! Aby ten, kdo skončil na ulici, nemusel nic dělat, a všichni kolem se přetrhli, aby mohl být bezpracně

v teple a najedený, je úplná kravina!“ rozčiluje se Lázló, a oponuje tak nastavenému systému. Ten se prý stará o bezdomovce, aby si tu žili jako v bavlnce. „Když v tom takový člověk umí chodit, může v klidu strávit celou zimu v teple. A nemusí hnout ani prstem. Ráno do fronty u Naděje, pak něco vysomrovat, v poledne Armáda spásy, pak pod most, tam přijede sanitka a přiveze polívku, no a večer ke křesťanům. Když tam bude na mši hodně nahlas zpívat, tak dostane nášup. Noc přečká v teple na lodi – a všechno to zaplatíme my z našich daní.“ Lázló dívoce rozhazuje rukama a je rozčilený.

Při pochůzkách, kdy prošmejdí i nejtemnější kouty Prahy, už toho viděl a také zažil dost. „Mají různé finty, jak na systém vyvrát. Jeden mi říkal: ‚Naučím tě, jak být v zimě v teple. To

Lidé se zkušenostmi drsného života na ulici si montováním propisek vydělávají na bydlení

si koupíš drogu a na Václaváku, kde je hodně lidí, si ji šlehneš, praštíš sebou o zem, přijede sanitka a odvezou tě do Bohnic. Tam tě budou tři měsíce živit.‘ Takhle uvažují,“ vrtí hlavou Lázló. „Když řekl náš klient na ulici, že k nám chodí pracovat, jenom se mu vysmáli.“

CHTĚJÍ ZŮSTAT V „DOMOVECH“

Sociální systém si takhle prý pěstuje jen povaleče a kriminálníky. A děti na ulici jsou nechtěným „zbožím“. „Společnost a celý slavný sociální systém si nechce přiznat, že něco takového doopravdy existuje,“ kritizuje Lázló. Jeho klienti však dokazují opak. Každoročně se v pražských ulicích objevují další a další svěřenci dětských domovů, kterým zanikl nárok na pobyt v ústavu, a ze dne na den se tak ocitli bez přístřeší. „Ty děti jsou pak úplně bezradné. Když Tomášovi – jednomu mému klientovi – v dětském domově oznámili, že je mu osmnáct a musí pryč, chytil se tam za futra a křičel, že nikam nepůjde, že tam chce zůstat, že žádný jiný domov nemá.“ I ústavní péče ale jednou skončí. Pro většinu dětí však prý bohužel špatně. Ty z ústavů se zastaralým režimem reálný svět neznají... Nepoznaly složenky a netuší, že se v bytě platí nájem. Do obchodu si jdou koupit namazaný krajíc, protože ho měli denně na tácu a jinak chleba neznají! „A takový mladý člověk je úplně ztracený. Vyrazí do města, zůstane spát na lavičce, chvíli se potlouká, práci nemá. A zneužít ho je pak snadné!“ Podle nezveřejňovaných ministerských statistik prý až sedmdesát procent dětí z ústavů končí svůj životní rozlet velmi záhy ve vězení.

I DĚTI Z LEPŠÍCH RODIN

„Jsou velice zranitelné,“ popisuje Lázló. „Velice snadno se upnou ke každému, kdo je na ně jen trochu hodný. A je pro ně normální, že zázemí mění za sex. ‚Vždyť mě u sebe nechal bydlet a chtěl se jenom mazlit, tak nevím proč mě vyrazil,‘ vysvětlí mi klient potom. Nedojde mu, že ho někdo zneužil.“ Na radě jsou pak drogy a často i krádeže. A flákání se pod mostem. A žloutenka a AIDS. Lázlóvi klienti však mívají i rodiny. Jenže tam je často nikdo nechce. „Bývá jedno, zda je rodina ‚dobrá‘, nebo rozvrácená. Těm dětem chybí podpora a láska, jen v těch rozvrácených je to o něco víc vidět. V těch takzvaně lepších si na péči jen hrají. A dítě hledá blízkost jinde.“

Lázsló Sümegh se stará i o kulturní život svých „oveček“. Právě jdou zapálit svíčku na hrob Olgy Havlové

Nové prostory pomohla vyhledat po vyhazovu z pronájmu v Praze 5 bývalá ministryně Stehlíková

DŮVĚŘUJE, PROVĚŘUJE

Své klienty Lázsló chápe. Rozumí tomu, že jsou frustrovaní, agresivní, zoufalí a naivní. Ví, že spí na lavičkách, obývají kanálové roury, výtahové šachty a vybydlené domy. Fetují, kradou a prodávají sami sebe.

„Nic jiného už po čase ani neumějí,“ omlouvá je Lázsló. „Vím, že jsou schopní mě i okrást, ale s tím k nim musím přistupovat. Jejich společenské návyky jsou naprosto nulové.“

Pokaždé jim ale znovu důvěřuje. „Když je to jen občas, zavru nad tím oči. Je to moje chyba, že jim dávám šanci. Mám před nimi svoje věci zamykat a hlídat.“ Ze streetcentra ve Smečkách

tak zmizela třeba žehlička. Byla tam holt „k dispozici“, vysvětlil mi Lázsló. Na tříbení sociálních návyků dětí ulice však streetworker dbá. Jde na to ale nenápadně a jakoby nic. Umí se k „dětem“ dostat a získat jejich důvěru. A v tom je právě dobrý a váží si ho i v Evropě. Pro svůj neortodoxní přístup získal dokonce i ocenění z Německa, u nás od Výboru dobré vůle a od nadace Civilia za nejlepší projekt roku... práce Lázsló Sümegha je už zkrátka pojmem.

JE LEPŠÍ PLATIT DANĚ

„Děti na mě volají tati nebo mami, podle toho, koho jim právě supluju,“

vykresluje Lázsló mentalitu klientů. A nijak mu to nevadí. „Vzniká mezi námi větší pouto, a tak k nim můžu blíž,“ tvrdí streetworker, který už pár svých oveček dostal na tu správnou cestu. „Dokola jim vysvětluju, co proč není dobré. Že sice můžou spát na ulici až do konce života, ale že lze žít i v bytě. Že můžou jíst polívku od Armády spásy, ale mohli by být v restauraci. Že můžou ničit věci, ale kdyby chtěli, můžou je i vytvářet a sami si je kupovat. A že stačí jenom pracovat a na všechno si vydělat. Že z každého může být bezdomovec, ale i daňový poplatník.“

Lidé, kteří ještě v létě žili na ulici, dneska zjišťují, že to s nimi Lázsló myslí doopravdy dobře. „Na propiskách vydělají třeba i osm tisíc. Z toho si zaplatí část nájmu na ubytovně, zbytek jim pak doplatím. Zůstane jim na jídlo a když pracují hodně, koupí si i oblečení.“ Těm snaživějším už to došlo. Jirka, který dřív přespával na lavičkách a somroval na ulicích, dneska vydělává na to, aby mohl bydlet sám.

NEJSI PŘECE POLOTOVAR

A Lázsló se „dětem“ stará nejen o peníze. „Vyrážíme na výlety, beru je do zoo, na výlety a výstavy. Nedávno jsme byli na INRI a všichni byli nadšení, museli jsme to ještě několikrát zopakovat.“ V létě bere streetworker partičku svých klientů na chatu, kde tráví celý týden. Přes den chodí do lesa, koupou se, kuchtí a učí se kreslit, večer sedí u ohně a vyprávějí si. Lázsló Sümegh je tak nenápadně směřuje k normálnímu životu a ukazuje jim, co všechno se dá dělat.

Ani teď, v zimě, jeho „děti“ nestrádají. V novém sídle centra nedaleko metra Vysočanská se ve vytopené kuchyňce právě připravují langoše, které peče Jirka. Vedle, v místnůstce s rybičkami, králíkem a křečky, ještě pořád sklání hlavy u stolů nad montováním propisek partička lidí.

V sušičce schne prádlo, které si tu dneska vypral Honza, a se vším se spěchá. Začíná se smrákat a každému je jasné, že čím dříve skončí, tím dříve mohou vyrazit. Chystají se jít na hrob Olgy Havlové. „Učím je mít úctu k tradicím,“ vysvětluje Lázsló. „Beru je i na Dušičky a mnozí občas nechápou, co tam mají dělat. Vždyť jsou přece z děcáku. A tak jim musím vysvětlit, že jejich předkové jsou lidé a oni nejsou polotovar jako omáčka z pytlíku. Mají to holt pomotané,“ vrtí hlavou Lázsló. Ale když je nejhůř, je vždycky rád k dispozici. ■

chromovska@mf.cz